

Høringsinnspill fra Sex og Politikk til Prop. 1S, Utenriksdepartementet, 2026

Retten til å bestemme over egen kropp er under press

Sex og Politikk takker for muligheten til å komme med innspill på budsjettforslaget for 2026. Seksuell og reproduktiv helse og rettigheter (SRHR) har lenge blitt løftet som en felles prioritet på tvers av politiske skillelinjer i Norge. Dette er unikt og muliggjør en langsiktig og helt nødvendig innsats i kampen for like rettigheter, ikke-diskriminering, fattigdomsbekjempelse og demokrati.

Statsbudsjettet 2026 slår fast i innledningen at «retten til å bestemme over egen kropp og seksualitet er under angrep verden over» (s.10). Dette stemmer. Det handler om virkelige konsekvenser for millioner: utrygge aborter, økende mødredødelighet, ungdom uten tilgang til prevensjon, og LHBT+-personer som møtes med vold, forfølgelse og lovforbud.

Samtidig peker budsjettet på at «USAs kursendring og påfølgende nedgang i global bistand får konsekvenser for global helse og viser hvor sårbare systemene er» (s. 149), og at «store kutt i internasjonal bistand og koordinert politisk motstand gjør det nødvendig å ytterligere styrke Norges innsats for SRHR» (s. 183). Likevel virker budsjettet for 2026 uberørt av denne virkeligheten rundt oss, med en reell nedgang til SRHR og likestilling sammenlignet med revidert budsjett 2025.

Med denne konteksten og den unike rollen Norge kan og ønsker å spille foreslår Sex og Politikk at Stortinget setter handling bak ordene og prioriterer 1 milliard nok til SRHR for 2026.

Sivilt samfunn og menneskerettighetsforkjempere

I mange land ser vi en innskrenking av sivilsamfunnets handlingsrom og økende angrep på menneskerettighetsforsvarere - ikke minst forkjempere for abortrettigheter og skeives rettigheter. Mange av dem risikerer liv og helse i kampen for likestilling, demokrati og ikke-diskriminering.

Norge har lenge vært en tydelig stemme og pådriver i dette arbeidet, blant annet gjennom sterke resolusjoner for menneskerettighetsforsvarere i FN og gjennom målrettet støtte til kvinneorganisasjoner, LHBT+ forkjempere og SRHR organisasjoner.

Menneskerettighetsforsvarere og skeives organisasjoner har vært helt nødvendige for de positive endringene vi har sett. De siste 30 årene har 60 land styrket retten til abort og i dag er antallet land som fremdeles kriminaliserer sex mellom likekjønnede nede i 65. Arbeidet er med andre ord ikke over og Norge er en av få globale aktører som våger og kan støtte disse viktige kampene.

Multilateralt lederskap

FN gjennomgår store endringer. UNFPA og UN Women sine mandat er avgjørende for FNs rolle i arbeidet for SRHR og likestilling. I statsbudsjettet forplikter regjeringen seg til at «UNFPA fortsatt skal være en ledende aktør i arbeidet med SRHR, og sikre at mandatet deres er ivarettatt i neste strategiske plan (2026-2029)» (s. 186). Og at «UN Women fortsetter å være den ledende globale aktøren for kvinners rettigheter og likestilling (s. 185)»

Dette fordrer mer enn gode intensjoner - det krever konkret budsjettmessig oppfølging. Støtten til UNFPA er uendret siden 2022. Det er vanskelig å opprettholde et multilateralt lederskap for SRHR med uendrede midler i en tid der behovene eksploderer og der verdens største bistandsaktør, USAID, har trukket all støtte og etterlatt et historisk tomrom.

Kvinner i kriseområder må føde uten medisiner, jordmødre eller utstyr - med livsfarlige konsekvenser for dem og barna deres. Overleve etter voldtekt mister tilgang til helsehjelp og psykososial støtte, og livsviktige medisinske forsyninger til flyktningleirer stanser opp. Forskning viser samtidig at investeringer i frivillig familieplanlegging og reproduktiv helse gir enorme økonomiske gevinster, styrker kvinners utdanning og deltakelse i arbeidslivet, og bidrar til fred og velstand globalt.

Hvorfor Norge

Vi ber ikke Norge ta hele byrden, men logikken er enkel: Når utfordringene er så dramatiske som statsbudsjettet selv beskriver, må den økonomiske innsatsen også økes. Den foreslåtte økningen på 80 millioner til SRHR og likestilling (kap 164) utgjør en reell nedgang fra revidert budsjett 2025, som økte innsatsen for SRHR og likestilling med 106,5 millioner nok.

Norge har gjentatte ganger understreket at SRHR er der vi virkelig kan gjøre en reell forskjell, side om side med støtten til Ukraina. Når støtten til Ukraina økes med 1,9 milliarder kroner (kap.159/73) i en tid der Norge samtidig har betydelige inntekter som følge av krigen, kan satsningen til SRHR - som også er en uttalt norsk prioritet - løftes med tilsvarende ambisjon.

Retten til å bestemme over egen kropp står midt i en global maktkamp mot ekstreme motkrefter. Det er en verdikamp uten sidestykke - dypt personlig for millioner av mennesker, men også avgjørende for hvilket samfunn vi velger å være. Sex og Politikk er glad for at Norge er en tydelig stemme i denne innsatsen. Det som gjenstår, er den økonomiske prioriteringen. For retten til å bestemme over egen kropp er grunnleggende for vårt demokrati, våre menneskerettigheter og arbeidet for likestilling, helse og utvikling.

Sex og Politikk ber Utenriks- og forsvarskomiteen om følgende prioriteringer:

- Sikre en økning til SRHR på 1 milliard NOK for 2026.

Disse kan fordeles på kapitlene 152 Menneskerettigheter, 160 Helse, 164 Likestilling, 170 sivilsamfunn og 159 Regionbevilgning/Afrika.